

N. K. KRUPSKAJA

KESKUSTELU ILJITSIN KANSSA

Puheillani kävi äskettäin¹ eräs vanha työläinen, Rudakov, joka oli tullut asioille Kuznetskin kaivosseudulta, Prokopjevskista. 90-luvulla hän oli työssä Pietarissa Narvan tullilla, oli läheisissä suhteissa toveri Babuškiniin ja oli sen ajan luokkatietoisia aktiivisia työläisiä. Hän oli oppilaanani iltapyhäkoulussa. Emme olleet tavanneet 40 vuoteen. Moskovaan tultuaan hän pistäytyi luonani. Olimme kumpikin hyvin liikuttuneita. Hän kertoi kiireesti elämänsä kulusta, että oli ollut vankilassa sekä karkotettuna ja jäänyt Siperiaan vuoden 1905 jälkeen. „Poika on insinööri, tytär päättää pian korkeakoulun, olemme kaikki kommunisteja”, hän kertoi. Ja sanoi sitten liikuttuneena: „Nyt toteutuu kaikki se, mistä silloin puhuttiin”. Olimme kumpikin niin muistelmien vallassa, että hän unohti sanoa osoitteensa.

Niin, meille, vanhoille ihmisille, ovat saavutuksemme aivan erikoinen elämys. Syntyy erikoinen tunne, kun näkee elävässä konkreettisessa muodossa sen toteutumisen, jota on ajatellut ja jonka puolesta on taistellut vuosikausia. Meidän sukupolvemme ihmisillä, niillä, jotka tunsivat Leninin hyvin läheisesti ja tekivät työtä hänen kanssaan, sekaantuu ilon tunteeseen kipeä säälin tunne, että Iljitš ei näe tätä, että hän paloi niin varhain loppuun.

Palaminen ei ollut ehkäistävässä. Hänen ajatuksensa eli alituista jännittynyttä uurastustaan. Muistan kun viimeinen, hänet tuhonnut tauti alkoi vaivata, ja lääkärit vaativat säännöstelemään työpäivän tiukasti ja määräsivät, että hänen piti aterian jälkeen olla kaksi tuntia makuulla. Iljitš oli aikaisemmin noudattanut säännöstelyä, mutta suhtautui lääkärin vaatimukseen skeptillisesti: „Eivät he kykene tekemään sitä, etten minä ajattelisi”, sanoi hän kerran. Ja hän todella ajatteli alinomaa, vuoteessa, kävelyllä ja tavallisista jokapäiväisen elämän asioista

¹ Muistelmat on kirjoitettu 1935.—*Toim.*

puhuttaessa, ajatteli sitä asiaa, jolle oli uhrannut koko elämänsä, kaikki voimansa, elämänsä jokaisen hetken.

Kävelymatkoilla Iljitš puhui mielellään siitä, mikä häntä sillä hetkellä kiinnosti ja ajattelutti. Meillä oli tapa lähteä hänen syntymäpäivänään yhdessä jonnekin kauas metsään ja kävellessä hän puhui siitä, mikä erikoisesti vaivasi hänen mieltään sillä hetkellä. Keväinen ilma, lehtivä metsä, isoiksi paisuneet silmut loivat erikoisen mielialan, ajatus suuntautui eteenpäin, teki mieli katsahtaa tulevaisuuteen. On jäänyt muistiin muuan sellainen keskustelu hänen viimeisiltä elinvuosiltaan.

Kaikki tietävät, että Lenin tähdensi aina tieteen erinomaisen suurta merkitystä. Kaikki muistavat hänen puheensa Neuvostojen III Yleisvenäläisessä edustajakokouksessa, kun hän sanoi: „Aikaisemmin ihmisen koko äly, koko hänen neroutensa teki työtä vain sitä silmällä pitäen, että eräät saivat tekniikan ja kulttuurin kaikki hyvyydet ja toiset jäivät välttämättömintä — valistusta ja kehitystä vaille. Nyt sitävastoin tekniikan kaikki ihmeet, kulttuurin kaikki saavutukset tulevat koko kansan omaisuudeksi eikä tämän jälkeen enää koskaan tehdä ihmisen älystä ja neroudesta väkivallan välikappaletta, riiston välinettä”¹. Se tarkoitti meidän Neuvostomaatamme. Kapitalististen maiden porvaristo panee tieteen ja tekniikan saavutukset ajan kuluessa aina yhä suuremmassa määrässä palvelemaan imperialistisia tarkoituksiperiään. Se koettaa käyttää jokaisen uuden keksinnön tehdäkseen siitä uudesta ryöstösodasta, jota se toivoo hirveästi, vielä tuhoisamman kuin mitä oli viimeinen imperialistinen maailmansota, kehittääkseen uuden sodan hävittäväksi hirmumyrskyksi.

Puolustaaksemme isänmaatamme, Neuvostomaatamme hyökkäykseltä meidän on pitänyt valmistautua voimaperäisesti puolustukseen. Kaikki tieteen ja tekniikan saavutukset on pitänyt panna puolustuksen palveluun. Juuri sillä tavalla tehtiin maassamme jo Leninin eläessä. Juuri sillä tavalla meillä tehdään nytkin puolueen johdolla. Maamme on puolustusvalmis. Vain sosialismin voitto kaikkialla maailmassa tekee lopun uuden sodan toivomisesta.

Ja niinpä muistuu mieleeni, miten keskustelimme Iljitšin kanssa siitä aiheesta ollessamme kävelyllä eräänä hänen syntymäpäivänään. Aluksi hän puhui monenlaisista sen päivän asioista, mutta kun etenimme kauas metsään, hän vaikenä ja alkoi sitten puhua — muuan keksintö puheena ollen — siitä, että uudet keksinnöt tieteen ja tekniikan alalla tekevät maamme puolustuksen niin voimakkaaksi, ettei sitä vastaan pystytä minkäänlaiseen hyökkäykseen. Sitten keskustelu siirtyi siihen, että kun valta on porvariston käsissä, se käyttää sitä työtätekevien sortamiseen, ja

¹ V. I. Lenin, Teokset, 26. osa, s. 436.— Toim.

kun valta on valveutuneen järjestyneen proletariaatin käsissä, niin se suuntaa sen kaiken riiston hävittämiseen, tekee lopun kaikista verilöylyistä. Iljitšin ääni hiljeni hiljenemistään, melkein kuiskaukseksi, niin kuin aina milloin hän puhui haaveistaan, salaisimmista ajatuksistaan. Koko se keskustelu oli täysin sopu-soinnussa Iljitšin julkisten lausuntojen kanssa. Mutta on tavaton harmi, ettei muistini tallenna pikakirjoitusmaisesti.

Sen keskustelun jälkeisinä vuosina meistä on puolueemme politiikan ansiosta tullut teknillisen mahdin maa.

Tiedämme, kuinka näinä vuosina on kehittynyt spesialisteja, maamme työtätekeviä, kuinka on muovautunut heidän tietoisuutensa ja taistelukykyisyytensä.

Tiedämme Iljitšin osuuden kaikessa nykyajan työssä, mikä on parhaillaan maassamme käynnissä. Hän antoi vahvan latauksen hyvin moniksi vuosiksi eteenpäin.

